

CAMERA DE COMERȚ ȘI INDUSTRIE DIN BUCUREȘTI

NEGUSTORII DE ODINIOARĂ

139195.

C. A. ROSETTI

PRIM STAROSTE AL NEGUSTORILOR BUCUREȘTENI

1816 — 1885

DE

Dr. NICOLAE I. ANGELESCU

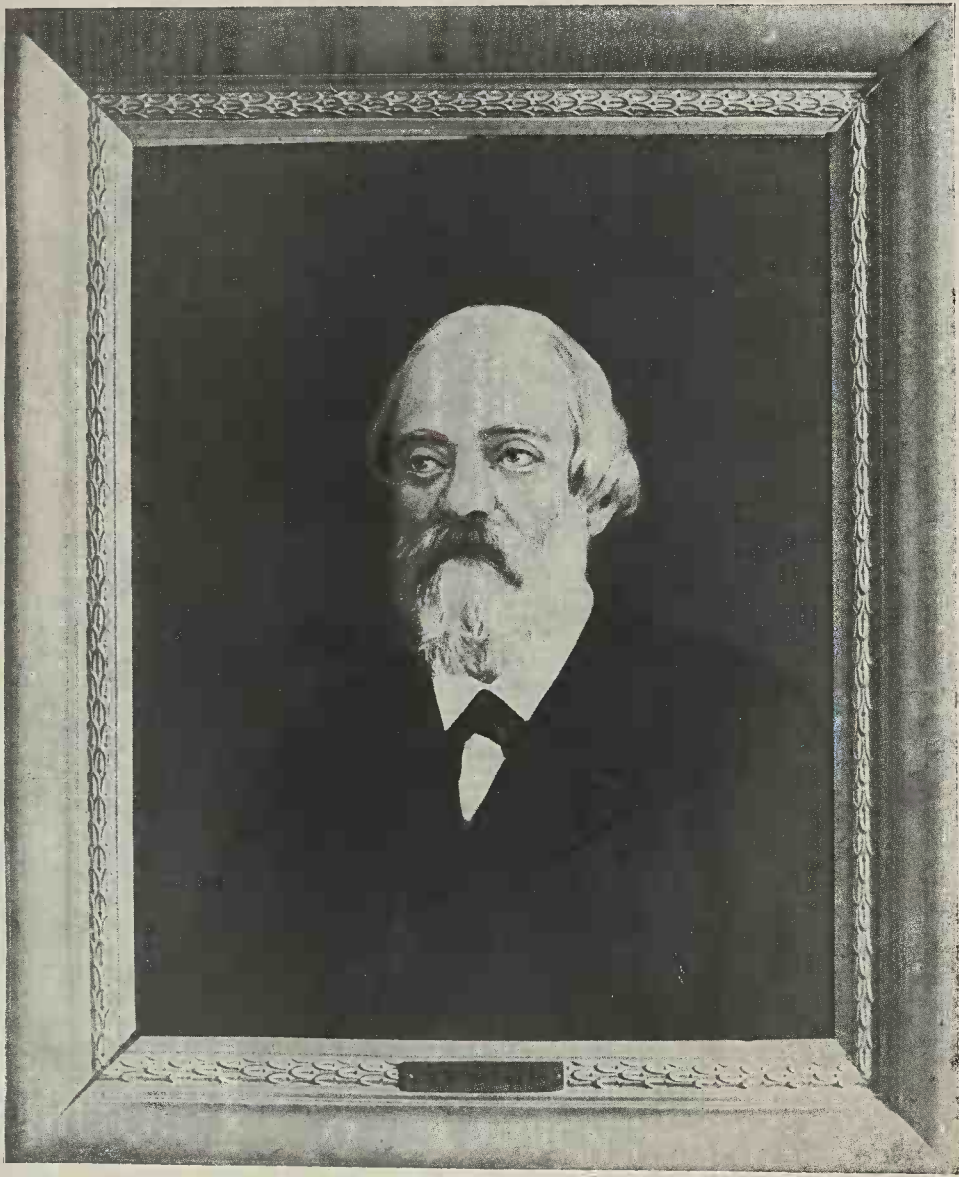
FOST DEPUTAT

MEMBRU CORESPONDENT AL CAMEREI DE COMERȚ ȘI INDUSTRIE
DIN BUCUREȘTI

INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE „LUCEAFARUL” S. A. BUCUREȘTI

1932

C. A. ROSETTI

Portret în ulei dim. 60/74 cm. de pictorul N. Grant, allat în galeria de portrete a Camerei de Comerț și Industrie din București (vezi nota dela finele lucrării).

C. A. ROSETTI

1816 — 1885

PRIM STAROSTE AL NEGUSTORILOR BUCUREȘTENI

Despre C. A. Rosetti, om politic și distins ziarist, „părintele democrației Române“ — cum i s'a spus — și unul din făuritorii unirei, s'a scris de mulți.

Toți biografiile au arătat partea covârșitoare ce el a avut la renașterea țării.

Ca Președinte al Camerei Deputaților, ca deputat și ministru în mai multe rânduri, ca fondator și conducător al ziarului „Românul“, C. A. Rosetti a legat numele său de istoria țării noastre, cu acea legătură indestructibilă în fața vremurilor.

C. A. Rosetti este unul din bătrânii bărbați politici, sub grija și cu energia cărora, s'a pus temelia statului român.

Puțini știu însă, că în afară de activitatea sa politică, C. A. Rosetti a ajutat, într'o largă măsură și clasa negustorească și prin aceasta, el și-a creiat dreptul la recunoștința întregului comerț românesc.

Mijlocul secolului al nouăsprezecelea aduce un aspect nou pentru viața colectivă românească.

Cu fiecare fiul al țării, care se întorcea — după studii — din apus, și în special din Franța, venea în țările noastre o energie nouă, închinată binelui obștesc, o minte plină de învățăminte democratice, desprinse din atmosfera acelei vremi.

Acest curent generos democratic înfrățește pe cei de sus cu cei de jos, unea într'o strânsă legătură, pe cei care soarta îi plasase în clase sociale diferite.

Societatea românească tindea spre așejarea unei anumite clase burgheze, caracterizată prin cinstirea muncii și a meritului personal, clasa celor care înțelegeau să-și jertfească entuziasmul și tinerețea, pe altarul binelui obștesc.

Munca ordonată, munca cinstită capătă o valoare socială.

Agricultor, sau comerciant, meșteșugar, sau liber profesionist, toți la olaltă, formau marea familie națională, strâns unită împrejurul patriei.

C. A. Rosetti a găsit în sufletul său toate aceste principii. El a pășit în viață alături de cei mulți, a pornit alături de ei, cu toate că, origina sa i-ar fi dat dreptul să fie scutit de greutățile începutului.

C. A. Rosetti a fost negustor.

Cei ce au scris despre C. A. Rosetti pomenesc în treacăt de cele două întreprinderi ale lui, librăria și tipografia, dar toți nu văd în aceste întreprinderi decât mijloace de a-și atinge scopuri politice, scopuri, care nu aveau în vedere decât înălțarea patriei. Din actele ce am putut găsi, rezultă că el a urmărit cu hotărâre și ridicarea comerțului românesc și dacă nu ar fi decât faptul că el, care făcea parte din o veche familie de boeri, s'a coborât în mijlocul negustorilor și a deschis prăvălie pe numele său, într'un timp când boerimea era scandalizată că un boer s'a făcut negustor, ar fi încă de ajuns. Singur acest fapt a ajutat mult clasa negustorilor să se ridice din desconsiderarea în care căzuse.

În anul 1846 C. A. Rosetti deschide în Hanul Bossel, Ulița Mogoșoaie No. 18, o prăvălie sub firma: ¹⁾)

„Stabilimentul C. A. Rosetti”

În această prăvălie, el începe negoțul de librărie, înființând mai târziu și un cabinet de citire.

Cu timpul, el mărește cadrul afacerilor comerciale și, cu începutul anului 1858, face și afaceri de comision. În ziarul Românul găsim următo-

¹⁾). Colaboratorii lui C. A. Rosetti au fost: Winterhalder și E. Grant. E. Grant după un număr oarecare de ani a deschis prăvălie pe cont propriu cu mărfuri englezești aduse direct din Anglia, iar Winterhalder a rămas tot timpul ca conducător al Stabilimentului C. A. Rosetti; în tot acest timp Winterhalder a fost și colaborator al lui C. A. Rosetti la Românul, unde aproape zilnic scria articole interesante despre comerț și industrie.

A SÖSSIT
LA MAGASIA C. A. ROSETTI
VINURILE
MAI JOS INSEMNAȚE:

Să kezăminte adevrata mi bna ksalitate acestor vinuri. Bekimca lor este de la 1849, (ansl ve a nodas vinsrile cele mai bne) mi aveasta să poate konstata k vinul Chateau Gruaud dñe donsl do mlst̄ ve noart̄ in karut̄sl din intr̄ stiklel data 1849. S'afir̄m̄ k'aceste vinuri kost̄ kiar in Haris 7 mi 8 franci. Kassa k'acest stabiliment le noate da k̄ aceste nregr̄i este k̄ ns l̄ a lat̄ nrin komissionarī qi d'a drent̄sl din nimmigile cele mai rensmite.

K̄nosk̄torii n'aș de k̄t a l̄ incherka sare a aur̄za nentr̄ tot deasna renst̄agia acestor vinuri.

KONIAKUL s̄ rekomanđ k̄ dinadins̄sl.

CHAMPAGNE.

	Piastres
SILLERY CRÉMANT GRAND VIN IMPERIAL — — —	45. —
AI CRÉMANT SUPERIEUR — — —	31. 20.
SILLERY MOUSSEUX SUPERIEUR — — —	27. —
SILLERY MOUSSEUX PREMIERE QUALITÉ — — —	24. 20.

BORDEAUX.

CHATEAU LAFITTE — — — —	31. 20.
CHATEAU LEOVILLE — — — —	31. 20.
CHATEAU GRUAUD LAROSE — — — —	31. 20.

COGNAC.

VIEUX COGNAC — — — —	18. —
----------------------	-------

La zece bstilit̄ se đ̄ zna f̄r̄b̄ plat̄.

Anunțul-reclamă pentru desfacerea vinurilor franceze.

rul anunț: „C. A. Rosetti librar și comisionar să însărcinează cu tot felul de comisioane ce i se vor da. Executarea curândă, alegere din cele dintâi case din Paris. Prețurile cele mai oneste“.

Pentru prima oară, C. A. Rosetti aduce din Franța vinuri și șampanie; iată interesanta reclamă ce el face acestor vinuri:

„A SOSIT
LA MAGAZIA C. A. ROSETTI

Vinurile mai jos însemnate:

Se chezsuește adevărata și buna calitate a acestor vinuri, Vechimea lor este dela 1849 (anul ce a produs vinurile cele mai bune) și aceasta se poate constata cu vinul Chateau Gruaud după dopul de plută ce poartă în capătul dinăuntru sticlei 1849, se afirmă că aceste vinuri costă chiar în Paris 7 și 8 franci. Cauza că acest stabiliment le poate da cu aceste prețuri, este că nu le-a luat prin comisionari, ci de a dreptul din pivnițele cele mai renumite.

Cunoscători n'au decât a le încerca spre a așeza pentru totdeauna reputația acestor vinuri“.

Tot pentru prima oară, C. A. Rosetti aduce dela Viena și pune în vânzare petrol rectificat, în anul 1858, sub numele de *Pinolin Gaz*, iar anunțul arată că Pinolin Gaz este o invenție dela Viena că nu are nici cel mai mic miros în arderea sa și că vasul de tinichea care conține doi funți se vinde cu preț de 15 lei și 30 parale.

În același an (1858), C. A. Rosetti introduce pentru prima oară, în țară, hârtia de fabricațiune engleză și face cunoscut aceasta, publicului și autorităților din țară, prin următoarea publicațiune:

„Sunt câțiva ani de când fabricanții de hârtie, văzând că mulți judecă obiectele ca și oamenii după ceiace se arată că ar fi iar nu după ce sunt în adevăr, după calitatea din afară, iar nu după valoarea intriseacă, s'au silit a fabrica o hârtie care să mulțumească vederea numai și pipăitul și isbutiră atât de bine, încât vedem în toate părțile, hârtie fabricată cu mașina, atât de frumoasă la vedere și la pipăit încât poate până la oare care punct,

rivaliza cu hârtia cea mai bună. Rezultatul însă al acestei spoeli, este și în aceasta ca al tuturor spoelilor, o pierdere generală, căci vedem acum documente ale familiilor și acte oficiale, făcute numai de mult decât de 5—6 ani, ștergându-se, rupându-se, sdrențuindu-se și amenințând pe cei cari le au a pierde documentele lor, fiindcă hârtia a fost rea. Văzând prin însăși încercarea mea, acest rău, am crezut că voi corespunde la o trebuință simțită de mulți, aducând din Englitera hârtie trainică, frumoasă și bună, sub toate raporturile și cu care se slujește în Europa toate ministerele, pentru actele oficiale, ce trebuesc păstrate de toți oamenii, pentru documentele și hârtiile de familie; această hârtie, chezășuită de cea mai bună calitate și pe care o recomand cu tot dinadinsul domnilor miniștri, divanurilor judecătorilor și tuturor particularilor, se poate găsi la stabilimentul meu de librărie calea Mogoșoae No. 18, C. A. Rosetti librar și comisionar“.

La începutul anului 1858, C. A. Rosetti înființează un cabinet de cecire care, către sfârșitul anului, ajunsese la 3000 volume; mai târziu, la acest cabinet, asociază pe Winterhalder, după cum se vede din fotografia ce publicăm.

La acest cabinet, abonamentul era de 7 lei pe lună.

Tot în acest an, la 23 Ianuarie 1858, el publică următorul anunț:

„Tipografia lui C. A. Rosetti, librar și comisionar, se deschide peste câteva zile și are onoarea a se recomanda publicului pentru tot felul de lucrări tipografice. Se va sili a mulțumi persoanelor ce îi vor da preferință, printr'un tipar corect, curat și frumos și prin exactitatea cu care își va împlini făgăduelile sale; persoanele care vor binevoi a se servi de dânsa sunt rugate a se adresa la librăria C. A. Rosetti, cal. Mogoșoia No. 18, sau la Stabilimentul tipografiei, calea Brezoianu 10“. Până atunci Românul se publica în tipografia lui F. Om iar cu data de Marți 14 Februarie, Românul începe a se publica în noua tipografie al lui C. A. Rosetti.

An de an, stabilimentul C. A. Rosetti adăuga la comerțul de librărie noi articole: astfel, vedem că, pe lângă toate articolele, de librărie, se mai află în magazin și „mese adevărate chinezești iar nu imitațiuni, flori de tot felul dela compania Floreală din Paris și vată, asemenea din Paris, de cea mai bună calitate“.

921

CABINET DE LECTURE
DE
C. A. Rosetti & Winterhalder.
N° 101
C. A. Rosetti & Winterhalder

752.

Rosetti
LE VOYAGE
DE GRÈCE.

POÈME
PAR
M. PIERRE LERRUN.

PARIS.
PONTHEU ET C^o, LIBRAIRES,
PALAIS-ROYAL.
LEIPZIG,
PONTHEU, MICHELSEN ET C^o.
1828.

Fac-similul unei cărți din cabinetul de lectură, înființat de C. A. Rosetti, împreună cu Winterhalder

Viteazu „tras de pictorul M. Lapaty, după originalul ce se află la biblioteca împărătească din Paris de către însuși d-nul Lapaty se vinde cu prețul de 7 sfanțichi“.

Cum știa C. A. Rosetti să atragă clienți la librăria sa, vedem din următorul anunț publicat în Românul din 15 Ianuarie 1860:

„Un amator de cărți a cumpărat deunăzi la un mezat opera lui Boetius „Consolatio philosophiae“ pentru 15 centime și a găsit în acea carte un bon asupra tezaurului de 10.000 franci, subscris de Human, ex. Ministrul de Finanțe sub Ludovic Filip; bibliofilul a găsit această mângâiere filosofică foarte mângâitoare. Această întâmplare a inspirat librarului C. A. Rosetti ideia de a ascunde un bilet al ministerului nostru de finanțe de 3000 de lei într'un volum din cărțile magazinului său, cu speranța că aceasta va îndemna pe viitor pe amatorii de lectură a cumpăra cărțile lor la acea librărie; dacă după un an de zile, nimeni nu va fi cumpărat volumul ce conține acest bilet se va scoate de acolo și se va pune în alt volum“.

Întreprinderea comercială a lui C. A. Rosetti nu a reușit, toate încercările făcute au dat greș și astfel, vedem, cu începutul anului 1861, după o funcționare de 14 ani, o serie de încercări pentru a lichida acest comerț. C. A. Rosetti a început prin a face o mare reducere de prețuri care a mers până la 50%, ba făgăduia cumpărătorilor că cei ce vor cumpăra cu această reducere pentru suma de una mie lei vor mai avea o reducere de 10%, apoi a făcut publicațiuni de vânzare de bună voie, prin licitație publică, iar această vânzare, făcându-se cu mare anevoință, a fost silit să își mute magazinul în două odăi din Pasagiul Român, la rotondă, unde își aduse restul de marfă și unde urmă această lichidare cu reduceri din ce în ce mai mari.

Care să fie cauza nereușitei unui comerț început sub auspicii atât de bune? O declară singur în anunțul de lichidare ce publicăm: „neobișnuința cumpărătorilor de a aprecia calitatea superioară a mărfurilor“, dar mai cu seamă, neplata clienților cărora le dăduse mărfuri pe datorie.

Este interesant apelul ce face, la clienții săi, să își plătească datoriile, el fiind obligat a-și plăti pe ale sale și cere stăruitor tuturor datornicilor săi, să-și plătească datoriile, pentru a nu fi silit să ia în contra lor alte măsuri.

* * *

Către sfârșitul anului 1858, C. A. Rosetti este ales de corporațiunea marchitanilor ca staroste al lor. Ziarul „Românul“ din 15 Septembrie 1858 publică următoarea notă: „Eri s'a făcut la Vornicia Orașului alegerea Starosti Corporațiunei de Marchitani al cărui rezultat a fost următorul:

Patentari înscriși cu drept de vot 42.

S'au aflat față și au votat 25.

C. A. Rosetti, Libraru, a obținut	21 voturi
Gheorghe Ioanid	3 voturi
I. Socec	1 vot.

Ne credem datori a nu lăsa să treacă această ocazie fără a arăta Confraților Negustori mirarea ce cuprinde pe toți când văd că nu mergem a ne exersa singurul și micul drept ce avem după Regulament, de a ne alege cel puțin pe Starosti Corporațiunei noastre. Asemenea abțineri arată o apatie de drepturile noastre și apatia pentru puținul ce avem, pare că ar arăta că nu voim ai fi și noi oameni liberi și cu drepturi politice. Tot odată rog pe confrăți mei ce au votat eri a primi expresiunea sentimentelor mele de recunoștință pentru voturile cu care m'au onorat și asigurarea că mă voi sili a merita a D-lor încredere“.

C. A. Rosetti stă puțin în demnitatea de staroste al marchitanilor și în Aprilie 1859, trimete membrilor corporațiunei marchitanilor următoarea scrisoare:

„Domnilor,

Ocupat cu îndatoririle de ziarist și de deputat, mi s'a arătat, prin încercare, că devine peste putința omenească a-mi îndeplini astfel cum sunteți în drept a pretinde dela mine și îndatoririle cu care ați binevoit a mă onora, alegându-mă Staroste al acestei corporațiuni.

Văzându-mă în această neputință, am fost silit a depune demisiunea mea de Staroste în mâinele d-lui Vornic al Orașului precum o depun acum și în mâinele Dv.

Primiți însă, totdeodată, onorabili mei confrăți comercianți, expresiunea sentimentelor mele de recunoștință, pentru onoarea ce mi-ați făcut Dv. și

încredințarea că voiu păstra, cu mândrie și pentru toată viața mea, titlul de fost Staroste al corporației de marchitani.

Al Domniei Voastre confrate și devotat prieten.

C. A. ROSETTI“

În anul 1860, C. A. Rosetti fiind numit Ministru al Cultelor și Instrucțiunii Publice, răspunde cu următoarea scrisoare felicitărilor trimise de corporația marchitanilor:

„Domnului Staroste de Marchitani

Am primit, Domnule, cu cea mai mare fericire, adresa de felicitări ce mi-ai trimis în numele confrăților mei negustori din corporația marchitanilor. Te rog, D-le, a binevoi a-i asigura că nu voiu uita niciodată că am fost și sunt membru al acestei corporațiuni, precum mi-aduci aminte în adresa Domniei Tale. Că voiu fi fericit și mândru a mă considera și în guvern, ca reprezentant al Corpului comercial și că mă voiu sili a dovedi prin fapte, că merit încrederea cu care m-ați onorat în toate alegerile.

Al Domniei Voastre Frate și Confrate

C. A. ROSETTI

4 Iunie 1860“.

După cum vedem, C. A. Rosetti nu a stat decât puțin timp în fruntea corporației marchitanilor și nu a avut ocaziunea de a lua vre-o măsură de apărare a comerțului; dar comercianții care își pusese toată nădejdea în el i'au ales în ziua de 1 Decembrie 1860 ca prim Staroste al lor. Dintr'o scrisoare a negustorului Costache Paulescu, adresată tovarășului lui Ilie Zamfirescu, care se afla la Lipsca, pentru taxid, vedem cum s'a făcut această alegere. Din 31 de Starosti au votat pentru C. A. Rosetti 28; doi au fost lipsă fiind duși în streinătate pentru cumpărare de mărfuri iar unul fiind bolnav. Ca urmare a acestei alegeri, care a fost întărită de Vornicie, C. A. Rosetti a trimis următoarea scrisoare în ziua de 7 Decembrie 1860:

„Domnilor Starosti ai Corporațiilor din București,

Duminica trecută am aflat deodată, căci cum știți nu aveam mai dinainte cea mai mică cunoștință — că la alegerea ce ați fost chemați, a face, v'ați întrunit mai în unamitate și m'ați onorat cu funcțiunea de primul Staroste.

Sunt dator, D-lor, a vă mărturisi că am fost adânc mișcat când mi s'a făcut cunoscut această unanimă și fără veste onoare, ce ați binevoit a-mi face.

Totodată am fost spăimântat de greaua răspundere ce ați pus asupra-mi și care este cu atât mai grea cu cât pe deoparte, sunt însărcinat aș putea zice împovărat, cu mai multe lucruri, care m-iau tot timpul, iar pe de alta, sunt dator a vă mărturisi că-mi lipsesc și cunoștințele ce trebuie să aibă acela care are onoare a fi însărcinat de Dumneavoastră cu această funcțiune.

Însă domnilor, mi-a fost și mi este peste putință a mă da în lături. Dacă D-voastră ați lăsat atâtea bărbați ce aveți, mult mai competenți de cât mine, pentru această funcțiune și v'ați întrunit voturile asupra-mi, este învederat că votul Dvs. nu mai are nimic personal și că este dat, pentru principiile cărora am servit și voiu servi, cât voiu trăi; astfel dar, nu-mi mai era ertat, cum zisei, a mă da în lături și nu-mi rămâne decât a mă sili să vă arăt a mea recunoștință, mergând pe calea ce-mi însemnați, fără a șovăi un singur minut. Cunoștințele ce-mi lipsesc mi le veți da D-voastră și puterea vom dobândi-o strângându-ne unii lângă alții și împlinindu-ne, astfel datoriile noastre de oameni, de comercianți și de români.

Primiți dar, vă rog atât Dvs. cât și confracții comercianți, expresiunea sentimentelor mele de recunoștință și încredințarea că sunt și voiu fi al D-voastre cel mai devot frate

C. A. ROSETTI“

Primul act a lui C. A. Rosetti, ca Prim Staroste, a fost de a stabili un contact permanent între el și reprezentanții comerțului pe care i-a convocat prin următoarea invitare:

„Comerțul și industria noastră având neapărată trebuință de reforme și îmbunătățiri și fiind învederat că nimic nu se va putea face până ce comercianții nu vor fi toți întruniți asupra fiecărei reforme și îmbunătățiri ce putem cere dela guvern și corpurile legiuitoare, am onoare a ruga pe

d-nii comercianți și mai cu seamă pe cei care prin știința și pozițiunea D-lor au mai multe cunoștințe și autoritate a veni la adunările noastre ce se țin în toate sâmbetele seara la 7½ ore la Casa Ospelului Municipal. Totodată rugând pe domnii membrii ai consiliului municipal a primi mulțumirile corpului comercial pentru înlesnirea ce ne face deschizându-ne ușile ote-lului Municipal să ne fie permis a le aduce aminte că după regulament una din cele de căpătenie datorii și drepturi ale consiliului municipal este de a fi apărătorul comerțului. Astfel fiind spre a apăra comerțul trebuința fiind a cunoaște mai de aproape trebuințele sale, Corpul Comercial speră că d-nii membrii ai Consiliului Municipal vor onora adunările comerciale cu prezența d-lor și că astfel se vor împărtăși cu cunoștințele D-lor și ne vor susține apoi cu autoritatea ce le va da și legea și poziția D-lor.

Prim Staroste C. A. ROSETTI

19 Ianuarie 1861“.

Aceste întruniri au fost continuate toată luna Ianuarie când au fost oprite prin următoarea adresă:

„Domnilor Starosti și Comercianți,

Adunarea națională fiind închisă și având până la a ei redeschidere mai mult timp, pentru a pregăti cele mai neapărat și urgente proiecte de legi, de care comerțul are trebuință subsemnatul a simțit trebuință spre a putea mai bine pregăti acele proiecte mai înainte de a le supune D-lor a amâna adunările noastre generale pentru câteva zile.

Indată ce se vor pregăti vre-o două proiecte, voi avea onoarea a vă încunoștința și a vă ruga din nou să reîncepem adunările noastre de Sâmbătă seara.

C. A. ROSETTI“

Chestiunea comerțului ambulant agita, în acele vremuri, ca și astăzi, clasa comercianților stabili.

În timp ce comerțul stabil plătea biruri și căuta, prin mijloace oneste, să câștige clientela, vânzând mărfuri de bună calitate, pe prețuri cât mai

convenabile, comercianții ambulanți își plasau mărfurile lor, de cele mai multe ori de proveniență dubioasă, de proastă calitate și pe prețuri ridicate, provocând astfel pagube însemnate atât comercianților stabili, cât și publicului a cărui bună credință era înșelată.

Atunci, ca și astăzi, chestiunea comerțului ambulant forma obiectul preocupărilor și îngrijorărilor comercianților.

Iată de ce, C. A. Rosetti, ca prim staroste, a intervenit prin următoarea adresă, pentru curmarea acestor neajunsuri:

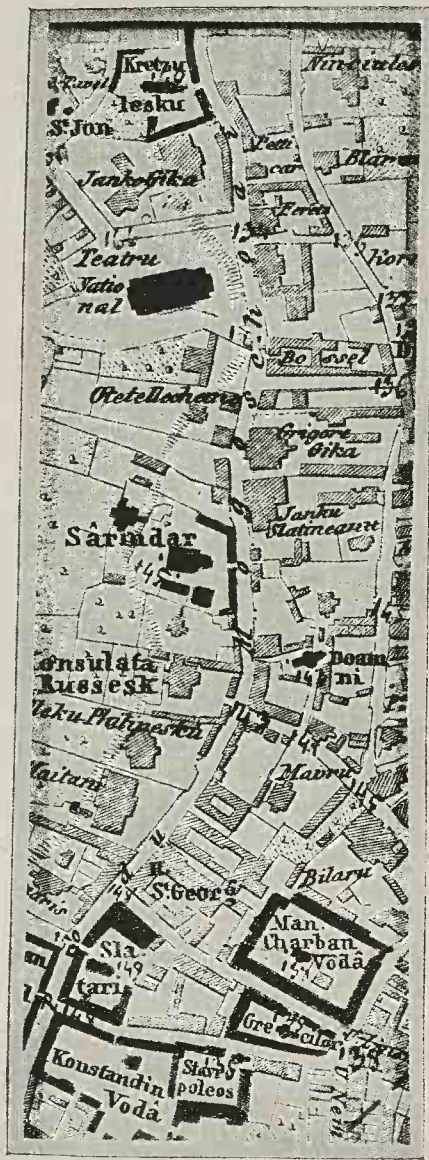
„Domnule Ministru de Interne,

„In mai multe rânduri comercianții Capitalei s’au plâns în contra nedreptei concurențe ce suferă dela vânzătorii ambulanți, străini și pământeni, cari, fără a da nici o chezășie, fără control sau priveghere din partea dregătoriiilor respective și fără nici o îndatorire către fisc, vând în toată libertatea pe strade și piețe publice, pe la Obor și bălciuri, mărfuri de tot felul, cauzând o ilegală concurență, la care nici un prăvăliaș patentar nu poate rezista. Din această pricină în loc de a se ridica comerțul și a se înfrumuseța Capitala cu noi clădiri și prăvălii, un mare număr de prăvălii se închid, din zi în zi, astfel încât piața comercială, în scurt timp, va avea tristul aspect al unui oraș devastat.

Nu suntem contrarii libertății comerțului și a onestei concurențe, de la care se poate folosi publicul cumpărător.

Când însă exercitarea comerțului se îngăduie străinilor trecători și cu deplin necunoscuți și care supt cuvânt că sunt veniți vremelnicește, nu sunt supuși îndatoririlor către Stat, câte au pământenii și nu dau nici chezășie societății de a lor moralitate, când orice individ fără moralitate, și nevârsnici, slugi isgonite dela stăpâni pentru rele conduite, și nerecunoscute de corporație vin sub masca de comercianți și abuzează de simplitatea sau încrederea cumpărătorilor, vânzându-le mărfuri false, cu măsuri nedrepte, sau alte uneltiri viclene și asupritoare, când acești indivizi se fac gazde de hoți, cumpărând mărfuri furate de slugi de pe la prăvălii, spre a le vinde cu prețuri scăzute, aceasta nu se mai poate numi libertate de comerț, ci o adevărată încurajare a vișului și a relelor ce bântue societatea.

Pentru aceste cuvinte și pentru că ar fi o nedreptate și un adevărat pe-

Fragment din planul orașului București, ridicat, în anul 1852, de maiorul baron Boroczyn. El reprezintă Podul Mogoșoia, dela Cretulescu la Slatari. Se vede Casa Bossel, unde C. A. Rossetti avea prăvălia; de asemenea, Casa Grigore Ghika, actualmente Clubul Timirice, Casa Iancu Slatineanu azi Casa Capșa. Pe ulița Lăpscani se vede Mănăstirea Șerban Vodă, azi Banca Națională, Hanul Grecilor, pe locul căruia se află azi Banca Generală a Țării Românești.

ricol a nu veni în ajutorul comercianților patentari prăvăliași, care sunt supuși la toate dările către stat, conform cererilor ce ni se face de toți comercianții, vă rog d-le Ministru, în numele corporațiunilor ce reprezintă, să binevoiați a face să dispară pe viitor acele inconveniente pentru care și propun următoarele reguli:

1. Străinii trecători în țară, pentru un scurt timp, afară de vânzarea mărfurilor cu ridicata, care cu permisia Starostiei o pot face din magazinele vămii sau particulare, să nu li se permită a vinde cu deamănuntul nici din magazine, nici pe stradă sau piețe publice.

2. Pământenii, ce întreprind, sau voiesc a întreprinde, comerțul ambulant, să nu poată face aceasta până ce mai întâi nu vor poseda un act de permisiune al Starostiei de care participă comerțul lor, investit cu semnătura D-lor Starosti și a epitropilor Starostiei.

3. Starostiile să nu poată libera asemenea acte de permisune decât numai acelor persoane ce vor dovedi a lor pravilnică vârstă, o bună conduită în societate și vor avea pe numele lor patenta visteriei.

4. D-nii Starosti și epitropi ai corporațiunilor să fie în drept a cerceta pe comercianții descriși la art. 1 și 2 spre a se încredința despre îndeplinirea acestor formalități și pentru cei abătuți să ceară și să dobândească grănicul ajutor administrativ spre a fi popriți a mai exercita comerțul.

Sunt încredințat, d-le Ministru, că veți binevoi a lua în cea mai serioasă băgare de seamă reclamarea ce vă supui, cu tot respectul, în numele comercianților din București, fiindcă este dreaptă, legală și neapărată și fiindcă, prin aceasta, veți veni în ajutorul comerțului român care a suferit și suferă mai multe calamități de tot felul.

Primul Staroste al comercianților din București.

C. A. ROSETTI

Mai 31, 1861“.

În timpul starostiei lui C. A. Rosetti, situațiunea comerțului românesc devenise imposibilă prin faptul că datornicii nu își plăteau datoriile, iar lipsa băncilor făcea ca piața Bucureștiului să treacă printr'o grea criză agravată și de o serie de falimente.

Cât de rea trebuie să fi fost situația financiară a comerțului ca un de-

mocrat ca C. A. Rosetti să propue o lege pentru constrângerea corporală a celor ce nu își plătesc datoriile, cu toate că el însuși declara o astfel de lege barbară, ne putem da seama, gândindu-ne că la acea epocă lipsea un Institut de bancă, iar în anul 1859, piața comercială a Bucureștilor, fusese sgu-duită de mai multe falimente, datorită unei crize grave.

Primul Staroste C. A. Rosetti a adresat, în anul 1861, Ministrului Jus-tiției, următoarea adresă, însoțită de un proiect de lege pentru constrângerea corporală.

„Domnule MINISTRU,

Având dreptul după regulamentul organic ¹⁾, Primul Staroste al cor-porațiunilor comerciale a face proiecte de legi și a le spune Ministrului competente, subsemnatul, onorat de confracții mei comercianți cu funcțiunea de prim Staroste, după mai multe conferințe ce am ținut cu onorabilii mei confracți comercianți, am elaborat, cu ajutorul D-lor și al altor bărbați com-petenți, alăturatul proiect de lege, pe care, am onoare, d-le Ministru, a-l supune la a D-voastră prețuire.

Știu, D-le Ministru, că constrângerea corporală este o lege ce, nu mă sfiesc de a o numi chiar barbară. Cunosc toate câte s'a zis contra unei ase-menea legi și nu-mi este necunoscută nici chiar legenda cea renumită a is-raelitului Shyloc, care pentru împlinirea datoriei de bani, a tăiat chiar carnea omului. Inșă, tocmai pentru că le cunosc toate astea, cred că, dacă am fost silit a consimți a vă înfățișa un proiect de lege pentru constrânge-rea corporală, este o dovadă că răul la noi a ajuns în culme și că n'am mai putut găsi altă vindecare.

Sper dar, D-le Ministru, că vei binevoi a lua în băgare de seamă și că vei face tot ce depinde de D-ta spre a-l face să devie o lege, care este neapă-rat cerută de tot comerțul.

Am onoare a fi al D-tale supus.

Primul Staroste C. A. ROSETTI“

¹⁾ Art. 162 paragraful 2:

„Asemenea se va purtă — starostea mai mare — pentru toate trebuințele ce privesc asupra mijloacelor neguțătorii și a industriei pentru care făcând izvoade (proiecte) le supune prin raportul său judecății stăpânirii“.

DESPRE CONSTRÂNGEREA CORPORALĂ

1. Constrângerea corporală nefiind decât un mijloc de executare asupra persoanei debitorului, chiar în cazurile când este autorizată de lege, nu poate fi ordonată decât în virtutea unei hotărâri judecătorești;
2. Este poprit oricărui de a stipula sau a consimți în orice acte de obli- gațiuni, la constrângerea corporală afară din cazurile determinate prin o lege.
3. Constrângerea corporală în materie civilă se va determina prin o lege osebită;
4. Constrângerea corporală în materii comerciale se regulează după le- gea prezentă;
5. Exercițiul constrângerii corporale nu oprește nici suspendă urmă- ririle și exercițiul asupra bunurilor debitorului.
6. Constrângerea corporală în materii comerciale trebuie să se pronunțe de către Tribunalul de Comerț în toate cazurile când după legea de or- ganizare este competente „rațiune materiale“ a judeca pricina în litigiu fără considerațiunea de calitatea profesiei și pozițiunea condamnatului. A cere însă a ei executare rămâne în facultatea creditorului.
7. Când Tribunalul de Comerț pronunță ca cea din urmă instanță, dis- pozitivă hotărârii lui relativ la constrângerea corporală este supus apelu- lui, însă acest apel nu este suspensiv.
8. Apelațiunea dată nu poate suspenda constrângerea corporală pronun- țată printr'o hotărâre pentru un act netăgăduit, poliță ori bilet la ordine.
9. Constrângerea corporală nu poate fi pronunțată de Tribunal când suma la plata căruia se condamnă debitorul în principal dobânda și cheltu- elile nu exclude două sute lei.
10. Nu sunt constrângibili minorii cari nu au căpătat autorizațiunea după Codul de Comerț spre a face comerț.
11. Cei care după art. 311 din regulamentul organic sunt supuși juris- dicțiunii comerciale nu se pot condamna, pentru plata de bani la constrân- gerea corporală.
12. Constrângerea corporală nu se poate pronunța în contra debitorului care a început la anul etății sale.
13. Constrângerea corporală este de trei luni când suma condamnațiunii

nu trece peste două mii lei, ea este de șase luni când se urcă la cinci mii lei, este de nouă luni când se urcă la zece mii lei. De la zece mii lei în sus până la orice valoare constrângerea corporală nu va fi pentru un termen mai lung de un an.

14. Constrângerea corporală se va ponuța pentru datoriile sociale ale societăților în nume colectiv sau în comandită numai în contra soților responsabili și solidari, ear pentru societățile anonime se va pronunța în contra giranților atunci numai când ei vor fi ultrapăsat mandatul lor.

15. Pentru executarea hotărârilor ce condamnă la constrângerea corporală reclamantul trebuie să se arate cu cererea sa la Președintele Tribunalului de Comerț; el va trimite pe capul ușierilor la domiciliu condamnatului cu somațiune scrisă, ca de nu va desface îndată suma la care este condamnat se va proceda la arestarea lui.

16. Când domiciliu condamnatului se află în alt județ decât al jurisdicțiunii Tribunalului de Comerț care au pronunțat hotărârea aceea cerere se va înainta de către Președintele Trib. care a hotărât pricina către acela al tribunalului unde locuște condamnatul, acolo se va urma după modul de procedare arătat în precedentul articol.

17. Capul ușierilor de nu va găsi pe condamnat la domiciliu sau de nu i se va număra suma banilor cuprinsă în hotărâre va raporta aceasta îndată.

18. Debitorul condamnat poate evita arestarea și chiar dacă va număra în mâna capului ușierilor jumătate din datorie și va da pentru restul, cauciune solvabilă primită de debitoarele sau de judecătorie.

19. Cauțiunea trebuie să se oblige solidarmente cu debitoarele că vor plăti restul până la patru luni cel mult.

20. Creditoarele, dacă la expirarea termenului de patru luni nu va plăti pe deantregul, poate să exerse din nou constrângerea corporală contra debitorului, fără să piardă dreptul său în contra cauciunii.

21. După primirea raportului prescris de art. 67 Președintele va da ordin în scris, însoțit și de copie după condamnatoarea hotărâre, către un gard de comerț (pe unde nu sunt instituiți Gardi de comerț, către un ușier) ca să procede îndată la arestarea debitorului care va fi condus la închisoarea ad-hoc pentru datorii, și înmănat sub luare de chitanță, gardianului închisorii (temnicerului).

22. Se va așterne îndată în registrul închisorii, proces verbal de către

gardianul închisorii și de către garda de comerț, în care se va anunța în prescurtare dispozițiunile ordonanței prezidențiale cu numărul și data condamnării. O copie se va da închisului și alta se va depune în dosarul de execuțiune format la Tribunalul de Comerț.

23. Debitorul nu poate fi arestat 1) înainte de răsăritul soarelui, 2) în zilele de sărbători legale, 3) în edificii consacrate cultului, 4) în locurile și pe timpul ședințelor autorităților constituite, 5) în orice caz și chiar în propriul său domiciliu, fără ca gardul comercial să fie însoțit de către reprezentantul municipal al cartierului, 6) pe vremea convocării colegiilor electorale dacă este alegător și trei zile în urma alegerilor.

24. La caz de împotrivire, gardul de comerț (sau ușierul) va cere ajutorul polițienesc, și debitorul împotrivor poate fi urmărit conform art. 161—162 din codul penal.

25. Când debitorul reclamă în contra arestării sale ca ilegală, președintele îndată va rezolva incidentul asupra reclamațiunii lui rămânând că dacă arestatul se socotește năpăstuit să se pornească contra celui ce l-a lezat.

26. Creditorul trebuie să consemne banii pentru nutrimentul închisului pe o săptămână în valoare de 7 sfanți adică câte un sfanț pe zi cu o zi mai înainte de expirarea săptămânii, trebuie consemnat nutrimentul pentru săptămâna viitoare și așa mai înainte.

27. Debitorul închis poate fi recomandat pentru continuarea închisorii după cererea unui alt creditor, care posedă hotărârea condamnatore cu constrângere corporală, păzindu-se formalitățile prescise de articolul 15—22.

28. Constrângerea corporală nu poate fi executată tot într-o vreme și asupra bărbatului și asupra soției sale chiar și pentru datorii deosebite.

29. E nulă pronunțarea constrângerii corporale și nu se poate executa între bărbat și soția sa, între rudele de sus și rudele de jos, între frați și surori, între unchi și nepoți sau aliați de acelaș grad.

30. Debitorul legalmente închis capătă libertatea sa 1) prin consimțământul creditorului care l'a pus la închisoare, și a recomandațiilor dacă sunt, acest consimțământ se acordă prin petițiune la Tribunalul de Comerț 2) prin plata, sau consemnarea sumelor ce datorează creditorului și recomandațiilor dacă sunt, a dobânzilor, a cheltuelilor și a banilor pentru nu-

triment, 3) dacă creditorii n'au consemnat banii pentru nutriment, dacă debitorul intrat în al an al etății sale, 5) dacă debitorul s'a condamnat de către Tribunalul de Comerț în stare de faliment căci atunci vor urma cele prescrise de codul de comerț, 6) dacă debitorul va urma celor dictate de art. 18 7) dacă hotărârea în virtutea căreia s'a închis s'au reformat s'au anulat 8) dacă a împlinit termenul condamnățiunii sale.

31) Dacă debitoarele se va elibera pentru neconsemnațiunea nutrimentului creditorului, niciodată nu mai poate fi arestat pentru aceiași datorie.

32) Debitoarele dacă odată a împlinit în închisoare termenul la care a fost condamnat, nu mai poate fi arestat niciodată pentru aceiași datorie, rămâne însă creditorului dreptul de a-l executa în bunurile lui, oricând îi va găsi stare ¹⁾“.

În anul 1861, negustorii din București și din alte părți ducându-se cu mărfuri la târgul din orașul Știrbei Vodă (Călărași) au fost oprți cu forța armată de Prefectul județului.

Ei s'au plâns prin petițiune, Ministrului de Interne și Primului lor Staroste C. A. Rosetti, care, publicând petițiunea lor, o însoțește de următorul comentariu:

„Noua violare a drepturilor comerciale“.

Ca întâiul staroste și ca ziarist, publicăm plângerea și protestăm împreună cu confrății noștri comercianți, pentru violarea ce se face libertății comerțului și pagubele însemnate ce se aduc unui însemnat număr de neguțători.

Din petițiune se vede că d-l Prefect al orașului Știrbei Vodă a înconjurat cu armata târgul cel liber ce se făcea în zisul oraș și silește, astfel, pe comercianți a închide târgul lor și a merge la alt târg, ce se face pe proprietatea unui particular.

Regulamentul organic prin articolul 154 proclamă libertatea comerțului, „fiind știut de toți că Libertatea este mijlocul cel mai singuratic și înființat pentru destinderea lucrării pământului și înaintarea a tot felul de meserii, care sunt isvorul cel adevărat al fericirii obștești“.

¹⁾ Principiile acestui proiect au devenit lege în anul 1864, dar această lege nu a fost aplicată nici o dată.

Bragelete
de cel mai mare
fabrikant al Esromii.

MESE ADE-
VRAT KINE-
ZENTI, iar nu
imitate se gasesc
numai la librăria
K. A. Rosetti.

Компания Нореаль дин
Париж

Flori pentru
toate la damelor,
din Paris.

Инкъльуминте
коні, foarte
estine.

Ваше дин Парис
към не се аше
никъри в Бакърши

Un curios anunț din care se vede varietatea mărfurilor pe care le desfăcea C. A. Rosetti.

Regulamentul organic a declarat cu atâta tărie libertatea comerțului, în cât chiar acea măsură ce noi am cerut-o încă din 1859 în adunare, (N. Aut. Adunarea Deputaților) și a fost refuzată de majoritate, desființarea oricărei vămi pentru exportarea produselor naționale, este proclamată prin Art. 157 din Regulament, care zice: „Negoțul feluritelor produse pământești și a tuturor celor ce vor născoci de acum înainte înaintarea industriei, nu se vor supune în întru în țara la nici un fel de vamă“.

Pentru bâlciuri, deasemenea, Regulamentul proclamă cea mai deplină înlesnire și libertate.

Cu care drept d-l Prefect sparge prin puterea armată târgul după locul cel liber al orașului Știrbei Vodă și voește a trimite pe negustori prin baionetă la un alt târg? Și pe care lege d-l Ministru de întru încuviințează această faptă sugrumătoare și ucigătoare pentru comerț?

Primul Staroste C. A. ROSETTI

Clasa comercială și industrială are o situațiune curioasă față de stat.

Deși Statul recunoaște că această clasă constituie reazemul cel mai sigur al unei dezvoltări progresive, deși negustorii și industriașii sunt acei care suportă greul birurilor, totuș și poate, tocmai din această cauză, există, în principiu, o diversitate, între interesele clasei comerciale și industriale și interesele statului.

Negustorii și industriașii se plâng că sunt împovărați. Sarcinile pe care le suportă — în vremuri bune — cu o înaltă înțelegere civică, devin prea grele, atunci când vremurile devin anormale.

Și crizele, independente de voința individuală, apar din când în când și turbură ritmul normal al evoluțiunei economice, turburând, implicit, raporturile dintre stat și cetățeni.

În vremuri de criză, clasa comercială caută să arate factorilor de guvernământ dreptatea susținerilor sale.

În vremuri de criză, negustorimea simte nevoia unei organizări statornice, capabile să-i apere interesele.

Ca și astăzi, pe vremea lui C. A. Rosetti, aceleași aspecte avea criza, aceleași doleanțe aveau negustorii și industriașii.

Doleanțele lor găseau în C. A. Rosetti un strălucit apărător.

Iată ce scria el guvernului în 1861:

RECLAMAREA D. LUI PRIM STAROSTE IN NUMELE COMERCIANȚILOR CĂTRE CONSILIUL DE MINIȘTRI

Comercianți și Industriali Romaniei lipsiți de toate bunurile de care se bucura Comerțul și Industria în cele lante staturi ale Europei civilizate, desprețuiți supt regimurile trecute și bânuiți în drepturile și interesele lor au salutat cu bucurie promulgarea regimului constituțional supt care a intrat aceasta țară, siguri fiind ca acum viața va începe în sfârșit și pentru dănși susținuții de aceste legale și frumoase speranțe și animați prin proclamarea convențiunei care recunoaște și confirma autonomia Principatelor și conține salutarele principii ale revoluțiunei franceze de la 1789 prin care Franța și o mare parte a Europei au ajuns la marirea și prosperitatea în care se afla astăzi. Comercianți și Industriali romani au crezut ca au și dreptul și datoria a arăta atat de a dreptul cat și prin organul primei Starosti care dupa Art. 162 din Regulamentu Organic este în drept a reprezenta guvernului cate urmară de la 24 Ianuarie 1859 și pana acum, toate pasurile, îmbunătățirile și garanțiile de care au neaparat lipsa și fără de care sunt amenințați de o desavarșită ruinare. ast fel:

Prin adresa Starostiei din 16 Ianuarie 1860 catre Ministeru de Justiție După ce s'au aratat pe larg mai multe neajunsuri ale Comercianților sa cerut ca nici un nevirsnic sa nu se poata neguțatori fara dobandirea și trecerea în Condica Judecătoriei a aratari de vârstă prevazuta de Art. 2 din Codul Comercial. Ca toți juni ce exercita comerțul sau care voescu al exercita în viitor pe numele lor sa nu poata fi Comercianți până ce mai întâi nu vor înfățișea Judecatoriei actul de botez sau alte dovezi legale, care sa constate a lor vârstă, înscriindu-se într'o condică adhoc pentru aceasta, Ca ori ce Comerciant pământean sau strein ce se va casatori sa fie dator în so-roș de trei luni de la ziua Casatoriei sale să înfățișeze Judecătoriei foia de zestre și de darurile din naintea nunți ale soției sale conform Art. 64 și 65 din Codul Comercial.

Ca orice strein casatorit în streinatate, neguțătorinduse în țara sa se conforme Art. 66 din Condica Comercială Ca ori care pământean sau strein atat din cei ce se neguțătorescu cat și cei ce vor voi a se neguțători pe viitor în tovarașia cu alte presoane, sa fie dator a înfățișea Judecatoriei contractul de tovărășie, precum și la desfacerea sau prenoirea ei, conform Art. 41 din Condica Comercială.

Ca nici un Tribunal sa nu legalizeze concordatu între Creditori și fa-liți, pana nu se va convinge cu scrupulozitate ca sa îndeplinit de catre fa-lit toate dispozițiunile prevăzute de Art. 2. 7. 8. 9. 41. 64. 65 și c. 1. t care privescu pe Comerciante și pentru cel abatut sa se aplice penalitatea pre-vazute de lege pentru bancrutari.

Prin adresa primei Starosti din 22 Junie 1860 catre Ministeru Justiției:

Sa cerut ca biletele la ordine și polițele subscrise de Comercianți și netagaduite la răspunsul dat improtestu neplați la soroc, sa se aducă la îndeplinire prin poliție astfel cum sa urmat pana la anul 1854, și a nu mai fi supus creditorul a plati taxa de 4 galbeni și a se stragani mai mult timp prin Judecăți, dănduse ast fel și timp datornicului a înstrăina averea sa.

Prin adresa Starostiei din 27 Ianuarie 1860 sa cerut pe langa alte îm-bunatațiri un serviciu postal și executarea Art. 27 din condițiile poștelor ca localul direcțiunei sau birourile sucursale ale poștei sa fie în apropierea targului.

Prin adresa Starostiei din 5 Sept. 1859 catre Ministeru de Finanțe, sa aratat ca Comerțul și Industria țarei sa află supt presiunea streinilor ca-roro li se tolerează a întreprinde în țara tot felul de Comerț cu toptanul și cu amanuntul fara nici un control sau condițiune și fara sa se supue în-datoririlor prevazute în Regulamentul Organic. Că Jurisdicțiunea Consulara urmeaza în țară, încât Romanul pentru procesele ce are cu streinul este su-pus la legile streine, și acești streini au ajuns a forma stat în stat.

Prin adresa Starostiei din 5 Septembrie 1859 sa amintit Ministerului de Finanțe dispozițiile paragr. 4 al. Art. 90 din Regulament prin care o-prește pe streini și chiar pe pamanteni de a se neguțători în țara, daca mai nainte nu vor fi înscriși într-o corporațiune și nu vor plăti patenta visteriei, sau aratat că un mare numar de streini dintre care mulți cu conduită foarte bănuită, fara nici un control și nici o îndatorire catre stat și societate în-treprind liberi prin Magazine, prin piețe publice și pe strade și fara a fi

cercetați de unde și la ce orânduială sunt și sa cerut ca conform paragrafului 2 Art. 91 din Regulament sa nu le se mai permita a exercita Comerțul pana ce mai întâi prin organele competente nu vor cere și dobandi voia cuvenită și se vor angaja ca pentru daraverile cu pamanteni se vor supune legilor țării.

La 1 Octombrie 1859 printr-o petițiune subscrisa de 17 staroștii și înaintată ministerului de finanțe prin adresa primei starosti din 19 Septembrie 1859.

Sa aratat pe larg nemulțumirile și critica pozițiune în care sa află Comercianții pamanteni prin piedicele de tot felul ce încearcă de la diferite individe, care fara nici un control, obligări sau garanții exercita Comerțul pe toate străzile și piețele publice destinate numai pentru vanzarea alimentelor de hrana și pe trotuare destinate pentru comunicarea pietonilor, sa aratat ca asemenea indizi streini și pământeni, slugi și nevrăstnici, isgoniți de la stăpani lor pentru rele purtări, supt numirea de Comercianți înșeală publicul prin falsificarea marfurilor ce vând, prin masuri nedrepte, prin înșelatorie la schimbarea monedelor, speculând simplitatea și încrederea cumparatorilor și sa demonstrat ca asemenea urmari nu se mai pot considera ca o libertate de Comerciul ci ca o curata încurajare spre rău și o conrupere generala, în paguba societăți și ruinarea patentarilor pravaliași care pe asemenea cai și cu asemenea concurenți nu pot ține o legală concurența și sa cerut curmarea acestor rele. Corpul negustorilor însa după atatea cereri legale ce au adresat guvernului bazați pe legile în ființa ale țării și pe trebuințele simțite de toți cu durere au vazut și vede ca la nici una nu a dobandit o îndestulare.

Nevrastnici urmează a unelti frauduloasele lor speculări, foile de zestre ale Comercianților nu se adeverează, Contractele tovarașiiilor când se fac și când încetează nu se publică.

Falimentele au ajuns adevărata speculă pentru cați voescu ași face stari rapind pe seama altora și concordate sa legalizează de Tribunal cu cea mai mare înlesnire fara a se pazi dispozițiunile legii și fara a se aplica penaltatea cuvenita pentru cei abatuți din îndatoririle prevazute de Condica Comercială.

Ba încă dela un timp încoace, pe baza unui simplu oficiu al fostului Principe Știrbei, tribunalul sa mulțumește ca falitul sa aiba majoritatea

creditorilor aflați în țară fara a mai considera pe cei de peste fruntari:

Tribunalul nu se conformă Art. 188 din Regulament, și în cele mai multe cazuri aștepta ca declararea de faliment sa o facă după întradinsă cerere a creditorilor sau a falitului, care este lesne de înțeles ca sa face adesea prea târziu, dupa ce falitul sa pregatit și aranjat pentru faliment. Biletele la ordin și polițele netagaduite, urmează mai întâi a le judeca și după mai multe luni abia poate dobandi o sentință, cu care adesea Creditorii nu se mai poate servi pentru ca sa dat timp datornicului ași înstreina averea.

Serviciul Poștelor se afla în aceiași desordine ba încă acum întru toate mai rău ca întrecut, și direcțiunea poștelor sa află în aceiași departare de targ.

Juridicțiunea Consulară urmează în țară, și Consulatele, pentru falimentele supușilor lor care au creditori și pământeni; închie concordat fara știrea și conlucrarea Tribunalelor locale.

Streini necunoscuti chiar și trecatori, urmeaza a vinde marfurile lor cu ridicata și amanuntul pe strade, în piețe și magazinuri fara a fi supuși dispozițiunilor paragrafului 4 art. 90 și parag. 2 al. Art. 91 din Regulament, și fara ași da ostentială ca sa dobandească permisiunea cuvenita și a se obliga îndatoririlor impuse de legile țării tuturor neguțătorilor, Piețele publice destinate numai pentru vanzarea alimentelor de hrană și trotuarele destinate pentru comunicarea pietonilor sunt pline cu marfuri de manufactura, bacanie și altele, împedecand și jenand comunicarea și vanzatori acestor marfuri, nu mai ca fac o concurență ilegală și vatamatoare, dar pagubesc și publicul în fapta, atat prin calitatea stricata a marfei cat și prin măsuratoarea sau cantarirea frauduloasă.

Afară de aceste neajunsuri, care bântuescu Comerțul țării și au ajuns din ce în ce mai împovaratoare, Corpul Comercial mai suferă și de lipsa unei autorități legale, care sa poata apara cu putere interesele sale, care se poata lua inițiativa la îmbunătățirile trebuincioase, fara de care nici un progres nu este cu putință. Ministerul finanțelor, de la care atârnă Comerțul și Industria țării, nu poate cu toată buna voința ce ar avea; a se ocupa mai special de aceste reforme și îmbunătățiri fiind-că îi lipsește timpu material, și mai cu seamă fiind-că interesele Comerțului și Industriei nu sunt tot de a una compatibile cu interesele fiscoului, ba adesea îi sunt și opuse.

De aci provine ca Ministerul Finanțelor nu a luat și nici nu poate lua în considerare toate cererile corpului Comercial, care nu sunt în avantajul tezaurului public. Una din dorințele corpului Comercial este dar înființarea unui Minister al. Agriculturii, al Industriei și al Comerțului care poate fi întrunit cu al lucrărilor publice ce sunt atât de strâns legate cu Comerțul precum și a se înființa mai curînd o Cameră de Comerț și Industrie, care să aibă o acțiune independentă și o autoritate recunoscută spre a putea apăra cu mai multă eficacitate interesele vitale ale tuturor, ramurilor de Industrie.

În sfârșit Corpul Comercianților mai exprimă dorința de a se înființa în toate capitalele districtuale sau cel puțin la Centrele de Comerț: în București, Brăila, Craiova, Ploești și Pitești, cursuri de științele mercantile pentru juni care se destină la Cariera Comercială și pe lângă ele câte un curs dumenical repetitor.

Aceste cereri, Domnule Președinte, sunt însărcinat înadins de către Comercianți și Industriali din București — și sunt încredințat că sunt susținut și de Comercianți și Industriali din toată România — a le spune din nou, cu tot respectu, la deliberarea consiliului de Miniștri.

Bine voiți, Domnule Președinte a repeti, onorabilului Consiliu de Miniștri ca să apropie trei ani de când reclamăm neconținut și sperăm în deșert și că de ar fi cu puțință am mai aștepta încă. Această puțință însă cu durere sunt dator a face cunoscut onorabilului Consiliu al Ministerelor, ca Comercianți al căror organ am onoare a fi nu o mai au. Ar voi să mai aștepte, să mai îndure, dar nu mai pot căci răul ia copleșit; ia înecat. După ce ne lipsește căile de Comunicație, băncile, organizarea Creditului și toate cele lante, ce le cunoașteți mai bine de cât noi, apoi nu avem nici înlesnirea de a ne împlini datoriile ce avem a lua, și ce este mai mult suntem pe tot minutul espusi la felurite pierderi și ruini la care ne conduc relele ce avuram onoarea a vă expune cererile noastre, aci cuprinse Domnule Ministru sunt toate conform cu legile înființă, prin urmare nu aveți de cât a da cuvenitele ordine, tribunalelor, poliției, administrațiunei autorităților și a ni se da îndastulare și ușurare puinduse în lucrare legile.

Vă rugăm dar în numele legilor și a interesului general, a le lua cât mai curînd în considerare și a ne da cu o oră mai 'nainte îndastularea, am putea zice, răsufllarea, mijlocul de a ne târi viața până ce întrunindu-se Adună-

A SOSSIT

LA MAGAZIA **CEAI** DE CEAI MAI

C. A. ROSETTI. FRONȚANȚĂ KRALI-
TATE mi kare este kmoskat de togi adebragii kmoskatori
karii aș bast avel ceai nara akam. Istendel dobindi nra
mijloace mai ngin kostuloare, s'v vinde ks su nray mai
skizat de kt s'a vindst nra akam mi mlst mai eftin de
ksn il nlytesk lokatori nriselai la Magazia Englesu din
Paris plau vendome.

KARA HEEHSELE

LA MAGAZIA

ENGLEZĂ DIN PARIS.

PECCO 12r calitate à pointes Blan-
ches 16 fr. livra.

SOUCHONG 12r qualite 9 fr. livra.

LA MAGAZIA

C. A. ROSETTI

din Bukaresti.

HERO 1-ia ksalitate, ks flori albe li-
tra 31 lei 20 nar.

SOUCHONG 2tia ksalitate 18 lei.

Teai Berde.

Poudre à canon 12 fr. livra.

Poudre à canon 22 lei 20 nar.

Aveste felstri de ceaisri s'v vind mi mestekate, mi fak
asfel, nentru snii amatori, o blytesu mlst mai gstoas' de
kt fie kore fel de ceai singur in narte.

Aveste amestekari s'v not face, snre esemula:

Dost nrayi Hero o narte Souchong mi sna verde lei 25 nar. 34.
Saș, o narte Hero dost Souchong mi alta ceai verde lei
22 narale 34.

Anunțul reclamă pentru ceai.

rile să puteți procede și la îndăstularea celor lante trebuințe de care are neapărată lipsă Comerțul pentru a putea trăi în adevăr. Așteptând cu cea mai deplină încredere otărirea onorabilului consiliu de Miniștri am onoare

Domnule Președinte
a fi al Domniei voastre supus
Primul Staroste C. A. ROSETTI

10 Noembrie 1861.

Memoriul acesta conține — după părerea noastră — elementele permanente ale programului de desvoitare a clasei comerciale și industriale într'un stat modern.

Nu credem ca astăzi — după 70 ani — negustorimea să ceară altceva, decât aceia ce, C. A. Rosetti cu desăvârșita-i putere de discernământ, și de perspicacitate, a cerut în 1861, în folosul breslelor românești.

Acest memoriu neproducând efectul dorit, C. A. Rosetti revine cu un al doilea în 1862.

Iată conținutul celui de al doilea memoriu:

„Domnul Președinte al Consiliului de Miniștri

Domnule Președinte,

La 31 Mai 1861 am avut onoare a adresa D-lui Ministru de interne o petițiune, supt. nr. 7, prin care, arătând reul de care sufer comerciații stabiliți prin abusivă și nedreptă concuringă ce le fac vânzătorii ambulanti străini și pământeni, am propus regulile ce ar trebui se s'adopte spre stărpirea reului, care a tot crescut și a ajuns într'un grad care amenință de ruină o mulțime de comercianți.

La 14 Iulie 1861 am presintat d-lui Ministru justiției o adresă, pe lângă care am alăturat și un proiect de lege despre constrângerea corporală, arătând că adoptarea acestei mesuri este singurul mizloc pentru restabilirea creditului.

La 11 Noembrie trecut am adresat d'a dreptul d-lui Președinte al Consiliului de Miniștrii o reclamare, prin care repețind o parte din relele de

cari suferă comerțul și pentru care comercianții au reclamat în multe rânduri guvernului, prin organul Primei Starostii, ș'aname prin adresele de la 5 și 19 Septembrie, 1 Octombrie 1859, 16 și 27 Ianuarie și 22 Iunie 1860, am arătat grelele suferințe la care este espus comerțul atât prin nepaza legilor în ființă cât și prin lipsa de orice instituțiuni și așezăminte mîntuitoare, de care se bucură comerțul în alte țeri civilizate, precum și urgența d'a se lua măsuri grabnice pentru stîrpirea reului care a ajuns la colapsoare.

În sfârșit în trecutele zile mai mulți comercianți, vedând că toate reclamațiunile, făcute atât de mine cât și de predecesorii mei, au rămas fără nici un rezultat și socotind, că poate cauza principală a neisbuteirii legiților lor dorințe nu ar fi nepăsarea guvernului pentru prosperitatea comerțului ci fiindcă s'au servit de organul primului Staroste, spre a înfățișa păsurile lor, au luat ei înșii inițiativa și v'au adresat d'a dreptul o petițiune prin care se mărginiră a cere d'o cam dată numai îndreptarea unui singur reu, adică oprirea colportagiului abusiv, sau cu alte cuvinte a comerțului ambulant neregulat, care s'a întins peste toate piețele și străzile publice.

Intr'adevăr reklamarea lor pareă la început a fi coronată d'un succes mai bun decît numeroasele reclamări ale predecesorului meu și ale mele, dar din nenorocire acest succes nu fu decît iluzoriu, căci, precum ni arată printr'o adresă a lor, vinzatori ampulanți goniți din piață la 24 Ianuarie, după trecere de patru zile s'au restabilit în fața bisericii Curții-vechi, în fața spitalului Brâncovenesc și'n alte locuri și strade publice; s'astfel acești comercianți cari s'au fost adresat și d'a dreptul către d-voastră îmi impun din nou îndatorirea a vă ruga eară-și pentru a binevoi a ordina stîrpirea acestui reu de care suferă comerțul d'atîta timp.

Implinindu-mi dar, datoria de Prim Staroste, cu care onorabili comercianți ai Capitalei au binevoit a ne onora reviu d-nule președinte, la rugăciunile făcute guvernului prin adresele mele dela 31 Mai, 14 Iuliu și 11 Noembre, anul trecut, și care se pot resuma în următoarele cereri:

Regularea și mărginirea colportagiului.

Aducerea imediată la îndeplinire a polițelor protestate și netăgăduite, precum s'a și urmat până la anul 1854, spre a nu fi obligat creditorul a

plăti tacsă de 4 galbeni și a se străgăni prin judecăți pentru asemenea datori netăgăduite — Legea pentru constrângerea corporale.

Păzirea legilor înființată în privința nevârștnicilor, a falimentelor și a căsătoriilor comercianților.

Desființarea jurisdicțiunii consulare.

Iniințarea unei bănci de scont și de circulațiune precum și altor institute de credit.

Organizarea mizloacelor de comunicațiune și reforma sistemii postale conform cu progresul secolului.

Iniințarea unui Ministeriu al agriculturii, al industriei și al comerțului, precum și a unei Camere de comerț.

Iniințarea unor cursuri de științele comerciale în toate centrurile de comerț.

Domnule Președinte. — Comerțul a avut pân'acum ciudatul privilegiu ca guvernul se se ocupe de dânsul pe tot anul pentru al îndatori la plata impozitelor pe case pe patente și altele la ținerca registrelor în forme prescrise de guvern și fără ca mai întâiu se-i fi dat mizloace d'a înveța acele reguli și alte asemenea îndatoriri și impozite, și chiar în anul acesta între singurile legi ce guvernul a înfățișat adunării, și încă de urgență, pentru comerțul a fost legea timbrului, și care, permiteți-ne a v'o spune în treacăt, noi o credem încă și nedreaptă și de prisos. Această cerere de impozite ce se face neconținut comerțului fără a i se da mai întâiu nici un mijloc de alimentare și de viață, nimine mai bine decât domniata, Domnule președinte, nu va putea înțelege, c'ar fi întocmai ca cum un medic ar lăsa pe toată zioa sânge pătimașului a cărui vindecare îi este îndreptățită, fără ca mai întâiu se cerceteze cât sânge mai are în vinele sale acel nenorocit și fără ai da apoi nici un fel de hrană spre a putea pune la loc măcar o parte din sângele ce i se ia.

Kutez dar, Domnule Președinte, a-ți înfățișa aceasta din urmă a mea reclamare, și care v'asigur că este unanima reclamare, a tuturor comercianților din toată România, sau Principatele-Unite și kutez a spera că d'astă dată ea va fi luată în serioasă și grabnică considerare, căci suferințele sunt mari și ne pot îndreptățea să credem că sângele din vinele comerțului este atât de

scurs încât de nu-i veți da o grabnică și sănătoasă alimentare, el va cădea cu totul, și știți foarte bine că căderea comerciului este lovirea cea mai fatală pentru o națiune.

Primul Staroste C. A. ROSETTI

București, 14 Apriliu 1862

Este cazul să arătăm însă, că C. A. Rosetti, deși reprezentant oficial al întregii negustorimi din țară, n'a pierdut nici un moment acea dreaptă cumpănă a intereselor colective, față de cele particulare.

C. A. Rosetti a fost un cetățean ideal. El a apărut cu căldură interesele mulțimei, a știut să dea respectul cuvenit legilor, a stăruit și a demonstrat breslașilor necesitatea de a se respecta ordinea în stat.

Găsim în adresa, ce o dăm mai jos, un minunat exemplu:

Domnilor Starosti,

Domni și Frați,

Sunt mai doi ani, de nu ne înșelăm, de când administrațiunea generală a serviciului sanitar, luptă prin toate mijloacele prin puțință, spre a stârpi și la noi unul din însemnatele rele în orice societate, adică puțința d'a fi otrăviți oamenii din cauza nesciinței celor cari vând materiale otrăvitoare. Lupta administrațiunii însă n'aduse și nu putu aduce doritul rezultat, fiindcă comercianții n'au înțeles bine făcătorul scop al instrucțiunilor și ordinilor prescrise în această cestiune și nu i-am dat toți concursul nostru. Cu cea mai deplină părere de reu, am primit de la d. Doctor Davila, Inspector General o nouă adresă prin care îmi face cunoscut un nou caz de otrăvire ce s'a cauzat într'o familie întreagă din cauză că un băcan a vândut arsenic în loc de Kremor-Tartar. Alături aci, domni Starosti, atât adresa d-lui Inspector General, cât și declarațiunile D-lor Medici cari au constatat otrăvirea, pentru că sunt încredințat că citând acele hârtie, vom înțelege toți la ce pericole este supus ori ce om în această țeară din cauza necredinței celor cari vând materii otrăvitoare, și din cauza barbarei și n toate felurile vătămatoarei deprinderi ce au dat guvernele trecutului

d'a nu ne supune legilor și regulilor prescrise de autoritățile competiții. Cred însă, Domni și frați, că este timp să ne desprindem d'acea șgură a sclaviei, nerespectul legilor.

Când o lege este rea, trebuie să cerem cu toții neconținut reformarea sau desființarea ei; pe cât timp însă legea aceea nu este reformată sau desființată, trebuie să ne supunem toți iei, căci într'altfel nu mai este nici o asigurare pentru nimene și'n nimic, într'alt fel eșim de supt scutul legilor și intrăm în cercul cel periculos al dreptului celui mai tare și celui mai dibaciu, și atunci suntem pe calea peirii. Noi comercianții, cari ne-am plâns, și cu drept cuvânt de rele regimelor trecute, suntem cei d'întâi cari trebuie se dăm dovezi de respectul și s'arătăm că merităm libertățile ce am cerut și cerem, că scim să ne re'noim cu ele și că suntem în tot mai bun decât aceea contra cărora am protestat și'am votat ori de câte ori avurăm ocasiunea. Astfel dar dacă ordonanțele date de Guvern în cestiunea despre care este acum vorba conțin ceva îndatoriri nedrepte, n'avem decât se cerem a lor prefacere; este însă de neapărat se ne supunem salutarilor prescrieri date de către Administrațiunea Serviciului Sanitar în privința vânzării materiilor otrăvitoare și vătămătoare sănătății.

Vă rog dar, Domnii și frații, a întrebunța și dumneavoastră toată înrâurire ce aveți și tot dreptul ce vă dă funcțiunea dumnievoastră electivă de Starosti spre a îndemna pe toți comercianți băcani și drogiști a se conforma regulilor prescrise prin această cestiune de către autoritatea competente. Cred încă că avem datorria, a veghea noi înși-ne ca acele reguli să fie păzite, a da guvernului concursul nostru s'a cerem noi înși-ne pedeapsa legilor contra acelor cari nu se vor supune măsurilor salutare prescrise în această privință. Este în interesul nostru ca se'n lăturăm cât se va putea mai mult intervenirea poliției în stabilimentele noastre comerciale, și'această 'nlăturare n'o putem face de cât când vom veghea noi înși-ne ca nimene dintre noi se nu s'abată din respectul ce datorim legilor.

Sper, sunt încredințat, d-ni și frați, că veți înțelege toți că vorbindu-vă ast-fel serv cu cea mai deplină credință adevăratele interese ale comerțiului, cu a căror apărare ați binevoit a mă onora, și nu-mi mai rămâne decât a ve presinta frățeștile mele salutări.

Tot în anul 1862, C. A. Rosetti comunicând Staroștilor adresa Trib. Comercial cu obligațiunea de a ține registrele comerciale în regulă, le cere în acelaș timp a-i arăta observațiunile lor pentru a putea interveni ca să se modifice acele dispozițiuni care ar aduce oare care piedici comerțului; și din această adresă se vede interesul ce puna el ca să nu se aducă nici o stânjenire comerțului și industriei.

„Domnilor Staroști,

Domni și frați,

Am ondre a ve comunica aci alăturata adresă a onarabilei tribunale comerciale ș'a ve ruga a bine voi a o lua în cea mai seriôsă bagare de sémă, căci este de netăgăduit că ea conține un principiu salutariu și respectul legii. Tot d'ua dată însă ve rog că dacă aveți întâmpinări a face, dacă sunt pedici însemnate cari opresc pe mulți din comercianți d'a pune în lucrare cu exactitate vr'una din prescrierile legii, și mai cu seamă dacă ea conține ceva pedice ce legiitorul nu le-a prevezut apoi să ne faceți cunoscut acele pedice, ca să le cunoscă ministeriul justiției și d.d. deputați și dacă vor fi drepte să le iè în considerare și sa le facă se despară.

Primiți domnilor frătescele mele salutari

Primul Staroste, C. A. ROSETTI“

1862.

In modul acesta înțelegea să apere C. A. Rosetti interesele clasei ce reprezenta.

Zelul pe care el l-a pus în sprijinirea comerțului românesc dovedește pedeoparte, adânca înțelegere a vremurilor pe care le trăia, iar pe de alta, sufletul acestui apărător al breslelor, preocuparea sa constantă pentru îndreptarea și pentru progresele lor.

Toate manifestările în viața publică ale lui C. A. Rosetti sunt animate de acest gând.

La 8 Ianuarie 1859, C. A. Rosetti, cu ocaziunea alegerilor¹⁾, ce ereau

¹⁾ La aceste alegeri C. A. Rosette a fost ales deputat de Ilfov cu 184 voturi.

a se face la 10, 11 și 12 ale acelei luni, pentru adunările legiuitoare, publică un articol sub titlul:

Trecutul și viitorul, în care își face profesiunea de credință el fiind candidat la acele alegeri. Extragem, din acest articol, părțile referitoare la comerț și industrie.

„Toate drepturile, toate scutirile și toate foloasele pentru o singură clasă de câte-va familii, și pentru restul națiunii, toate poverile, angaralele, plățile și suferințele, de tot felul.

Libertatea numai pentru cel mai tare.

Dreptatea rezemată pe „așea voiu“.

Comerțul rezemat pe dobânzi ce sunt camete, iar nu dobânzi, pe lipsă de credit, pe ne asigurare de plăți, pe lipsa de drumuri, de securitate și de tot ce constituie viața unui comerț.

Noi am susținut, susținem și vom susține:

- 1) Apararea energetică a naționalității noastre.
- 2) Menținerea și dezvoltarea Convenției în sensul autonomiei Unirii, al dreptului electoral și al progresului — subordonare a puterii executive adunării electiv.
- 3) Libertatea adevărată a tiparului și instalația juraților în pricini de presă ca și în pricini criminale.
- 4) Inviolabilitatea dreptului de adunări și asocieri publice.
- 5) Educație comună, gratuită, îndatoritoare după aptitudine și capacitate. Larga întindere a instrucției primare — toate funcțiile și mai cu seamă a profesorilor bine plătite și realțate în demnitatea lor, independența funcționarilor afară din funcția lor.
- 6) Reforme largi administrative judiciare și financiare — Justiția gratuită în adevăr.
- 7) Reorganizarea deplină a armiei și recrutării.
- 8) Centralizarea și exploatarea în folosul societăți întregi, a oknelor, a poștilor și a tuturor celor lante asemenea întreprinderi ce ne lipsesc și care trebuiesc făcute îndată, între care însemnăm, Banca și încă și Banca fonsieră.
- 9) *Larga dezvoltare de agricultură Industrie. Regularea și moralizarea Comerțului încurajat în sborul său leal și în dezvoltarea sa cea folositoare,*

dar curățit de toate amăgirile și de toate piedicile ce 'l dezonoră și 'l sugrumă.

10) Organizarea și dezvoltarea artelor și meșteșugurilor aplicate cu trebuințele țării și ale societății celei noi.

Alegători, mergeți acum în pace și hotărâți voi înșivă, de voiți să avem o patrie a noastră, sau să fim clăcași vre unei alte nații, de voește fie care să fie odată om, sau să moară slugă, căci este știut, acum că cine caută stăpân slugă va muri.

* * *

În intervalul celor trei ani cât C. A. Rosetti a funcționat ca Prim Staroste, toată activitatea intensă ce el a dezvoltat a fost pusă în slujba ridicării comerțului și industriei românești. Nenumăratele lui intervenții verbale și scrise au culminat în Memoriul din 10 Noembrie 1861. Prin acel memoriu el a cerut înființarea Camerelor de Comerț, a Școalelor de Comerț și a Cursurilor Duminicale pentru ucenicii comerciali; tot prin acel memoriu, el a arătat lipsa Băncilor și a cerut organizațiunea temeinică a creditului, cerere de altfel repetată prin adresa Starostiei din 17 Aprilie 1862.

Toate aceste lipsuri au fost, între timp, înfăptuite. Legea Camerelor de Comerț cerută de el a fost votată în 1864. Tot în 1864 s'a făcut legea pentru înființarea Școalelor de Comerț pe baza căreia s'a creiat, în acelaș an, cele două Școli Comerciale la București și la Galați.

Iar mai târziu s'a înființat Banca Națională, prin care s'a pus bazele creditului românesc.

C. A. Rosetti a fost un precursor, vederea lui clară a înzestrat comerțul și industria cu toate aceste instituțiuni folositoare, făcând ca ele să progreseze.

Câtă lume știe acest lucru? Și cât de puțin s'a făcut pentru ca tinerii care îmbrățișează comerțul și industria să aibă o icoană fidelă a marelui Român, care în scrierile lui își făcea o cinste de a se numi confrate cu toți ceilalți breslași! Camera de Comerț și Industrie din București înlesnind această publicațiune, aduce un meritat omagiu aceluia ce a fost Marele

Staroste al Negustorilor Bucureșteni și slăvind memoria lui și-a manifestat dorința ca figura și mărețele lui fapte să pătrundă cât mai adânc, în conștiința comercianților și industriașilor de astăzi.

NOTĂ. — Dăm publicitate scrisoarei cu care Domnul I. G. Bibicescu fost Guvernator al Băncii Naționale, Colaborator al lui C. A. Rosetti la „Românul”, a dăruit portretul acestuia Camerei de Comerț și Industrie din București pentru Galeria de portrete a foștilor negustori, portret cuprins în această lucrare.

„Domnule Președinte,

Exprimându-mi-se dorința ca, în Galeria de tablouri de Comercianți înființată de însemnata instituție ce presidați, să se afle și tabloul lui C. A. Rosette, m'am crezut dator a face să se picteze figura lui după fotografia dăruită mie de dânsul și purtând indicațiunea scrisă: „Iubitului meu I. Bibicescu” și subscrisă C. A. Rosette.

C. A. Rosette, marele boer, care sa făcut comerciant și tipograf în timpul când aceste ocupațiuni ereau privite ca umilitoare, C. A. Rosette care a fost apoi mare staroste al comercianților din București, erea indicat să aibă un loc de onoare în Galeria tablourile comercianților însemnați ai țarei.

Fericit d'a fi putut satisfac dorința ce mi sa exprimat, vă rog a primi tabloul reprezentând pe C. A. Rosetti și al așeza a locul ce îi erea destinat.

Bine voiți a primi Domnule Președinte asigurarea deosebitei mele considerațiuni.

I. G. BIBICESCU

9, Iulie 1914.

VERIFICAT
2007

